

Norges Høyesteretts ankeutvalg – Beslutning og kjennelse.

- INSTANS:** Norges Høyesteretts ankeutvalg – Beslutning og kjennelse.
- DATO:** 2013-03-20
- PUBLISERT:** HR-2013-623-U
- STIKKORD:** Kommunale avgifter. Panterett. Partshjelp.
- SAMMENDRAG:** Kommunen hadde overtatt driften av et hotells avløpsanlegg etter at det var avdekket feil og mangler ved anlegget som førte til forurensning av nærområdet, og krevde refusjon for sine utgifter i medhold av forurensningsloven § 25 andre punktum. Hotellet ble senere tvangssolgt, og det oppsto spørsmål om kravet var sikret ved lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c. Ankeutvalget kom til at lagmannsrettens kjennelse måtte oppheves da det syntes som om den hadde kommet til at forurensningsloven § 25 andre punktum ikke gav hjemmel for kravet, eventuelt at det ikke var tale om en « avgift » i lovens forstand. Dette var gal lovtolkning. Ankeutvalget fant også at gode grunner talte for at et kommunalt avgiftskrav med hjemmel i forurensningsloven § 25 andre punktum i alle fall i en ikke ubetydelig periode etter den kommunale overtakelsen måtte være sikret ved lovbestemt pant selv om kommunen ikke hadde utferdiget noen særskilt forskrift for driften av det private vann- og avløpsanlegg, jf. forurensningsloven § 24 jf. forurensningsforskriften § 16-1 og § 16-4. Det at lagmannsretten ikke hadde nevnt partshjelperen eller referert dennes påstander, jf. tvl. § 19-6, var en saksbehandlingsfeil, men feilen hadde ikke hatt innvirkning på lagmannsrettens resultat. (Sammendrag ved Lovdata)
- Henvisninger:** FOR-2004-06-01-931-§16-1 , FOR-2004-06-01-931-§16-4 , LOV-1980-02-08-2-§6-1 (Panteloven), LOV-1981-03-13-6-§24 (Forurensningsloven), LOV-1981-03-13-6-§25 (Forurensningsloven), LOV-2005-06-17-90-§19-6 (Tvisteloven)
- SAKSGANG:** Gjøvik tingrett – Eidsivating lagmannsrett – Høyesterett HR-2013-623-U, (sak nr. 2012/1906), sivil sak, anke over kjennelse.
- PARTER:** Nordre Land kommune (advokat Guttorm Jakobsen) og Norsk Vann BA (partshjelper) mot Nordea Bank Norge ASA (advokat Lars Espevik).
- FORFATTER:** Matningsdal, Tønder og Noer.

Henvisninger i teksten: FOR-2004-06-01-931-§16-5 , LOV-1967-02-10-§2 , LOV-1967-02-10-§28 , LOV-1974-05-31-17-§2 (Vannavgiftsloven), LOV-1974-05-31-17-§3 (Vannavgiftsloven), LOV-1974-05-31-17-§4 (Vannavgiftsloven), LOV-1981-03-13-6 (Forurensningsloven), LOV-1992-06-26-86-§2-12 (Tvfb1), LOV-1992-06-26-86-§11-36 (Tvfb1), LOV-2005-06-17-90-§15-7 (Tvisteloven), LOV-2005-06-17-90-§20-1 (Tvisteloven), LOV-2005-06-17-90-§20-2 (Tvisteloven), LOV-2005-06-17-90-§20-8 (Tvisteloven), LOV-2005-06-17-90-§29-21 (Tvisteloven), LOV-2005-06-17-90-§30-6 (Tvisteloven), LOV-2012-03-16-12 (Vass- og avløpsanleggslova)

- (1) Saken gjelder anke over en kjennelse om fordeling av kjøpesummen etter tvangssalg av fast eiendom. Anken gjelder særlig tolkningen av forurensningsloven § 25 andre punktum om kommunens krav på dekning av kostnader til drift og vedlikehold av et privat avløpsanlegg, og om krav etter denne bestemmelsen er sikret ved lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c.
- (2) Sakens bakgrunn er at Nordre Land kommune den 25. august 2010 med hjemmel i delegert myndighet fra Miljøverndepartementet den 15. juni 2010, jf. forurensningsloven § 24 andre ledd, tok over ansvaret for drift og vedlikehold av renseanlegg med ledningsnett tilhørende Spåtind Høyfjellshotell AS. Årsaken var manglende etterlevelse av driftskrav for anlegget over lengre tid.
- (3) Etter begjæring fra Nordea Bank Norge ASA (Nordea) besluttet Gjøvik tingrett 7. mars 2011

tvangssalg av festeretten tilknyttet hotellet. Høyeste bud var på to millioner kroner. Etter at Gjøvik tingrett den 12. januar 2012 hadde stadfestet budet, avsa tingretten den 13. januar 2012 kjennelse om fordeling av kjøpesummen, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 11-36.

- (4) Tingretten fant at kommunen ikke hadde lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c for kravet på dekning av kostnader til drift av renseanlegget med 1 128 728 kroner. Kommunens krav ble derfor ikke dekket, mens Nordea i stedet fikk dekning for sitt pantekrav med 1 233 149 kroner.
- (5) Nordre Land kommune anket tingrettens kjennelse til Eidsivating lagmannsrett, som 6. juni 2012 avsa kjennelse med slik slutning:
 - « 1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Nordre Land kommune til Nordea Bank Norge ASA 9 000 – nitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen. »
- (6) Da saken sto for lagmannsretten, hadde spørsmålet vært om en avgift fastsatt i medhold av forurensningsloven § 25 andre punktum, hadde lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c. Lagmannsretten kom imidlertid til at det ikke var tale om noen avgift, men et refusjonskrav. Refusjonskravet var ikke sikret med lovbestemt pant, og anken ble dermed forkastet.
- (7) Nordre Land kommune anket over saksbehandlingen og lovtolkningen, og Norsk Vann BA erklærte partshjelp til fordel for kommunen. Nordea Bank Norge ASA bestred partshjelpen og påsto anken forkastet.
- (8) I kjennelse 3. august 2012, Rt-2012-1218, avsnitt 26-37 tillot ankeutvalget partshjelp. Når det gjaldt sakens realitet, uttalte ankeutvalget i avsnitt 47 at lagmannsretten måtte forstås slik at den hadde bygd på at kommunens krav var et refusjonskrav etter forurensningsloven § 25 tredje punktum. I avsnitt 48-52 fant utvalget at denne subsumsjonen forutsatte et faktisk grunnlag som partene ikke hadde fått anledning til å uttale seg om, noe som utgjorde et brudd på kontradiksjonshensynet. Lagmannsrettens kjennelse ble dermed opphevet.
- (9) Etter dette innga partene og partshjelperen hvert sitt prosesskriv til Eidsivating lagmannsrett, som 10. oktober 2012 traff ny kjennelse. I denne kjennelsen bemerket lagmannsretten at den i sin forrige kjennelse ikke hadde vurdert forurensningsloven § 25 tredje punktum. Lagmannsretten var fortsatt av det syn at kommunen ikke hadde krevd avgift etter forurensningsloven § 25 andre punktum, og at det da ikke var lovbestemt pant for kravet. Etter lagmannsrettens oppfatning var det ikke grunnlag for å tolke § 25 andre punktum utvidende, og kommunen hadde derfor « krevd en ulovhjemlet kostnadsdekning for sine utgifter ».
- (10) Kjennelsen har slik slutning:
 - « 1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Nordre Land kommune til Nordea Bank Norge ASA 20 000 – tyvetusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen. »
- (11) *Nordre Land kommune* har anket til Høyesterett. Anken er angitt å gjelde saksbehandlingen og lovanvendelsen.
- (12) Det anføres å være en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten nok en gang har gått utenfor partenes påstander og uten nærmere begrunnelse konkludert med at kommunens krav ikke er et avgiftskrav

etter forurensningsloven § 25 andre punktum. En nærmere begrunnelse måtte fremstå som særlig nærliggende i lys av de fylldige anførsle om spørsmålet i kommunens siste prosesskriv til lagmannsretten. Kravene i tvisteloven § 19-6 fjerde ledd er etter dette ikke overholdt.

- (13) Lagmannsretten har heller ikke gitt Norsk Vann BA status som partshjelper eller drøftet dennes anførsler. Dette utgjør en klar saksbehandlingsfeil.
- (14) Det anføres at kommunens krav på utgiftsdekning er fastsatt i samsvar med forurensningsloven § 25 andre punktum. Det kan ikke kreves at avgiftsvedtaket skal treffes i medhold av den lokale gebyrforskriften, idet regelverket verken hjemler det aktuelle kravet eller er tilpasset en situasjon der kommunen overtar driften av et privat avløpsanlegg. Siden det bare er tale om én eiendom, må det være adgang til individuell fastsettelse fremfor å vedta en egen forskrift bare for denne eiendommen. Enkeltvedtak kan dessuten påklages og gir derfor større rettsikkerhet. Fastsettelse etter gebyrforskriften ville ikke gi kommunen full dekning for sine driftskostnader, og differansen ville dermed måtte subsidieres av kommunens øvrige abonnenter.
- (15) At avgiftskrav etter § 25 andre punktum har lovbestemt pants vern etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c, anføres å følge av ordlyden. Videre er det tale om samme type kostnader som normalt vil inngå ved fastsettelsen av kommunens ordinære årsavgifter. Det er ingen saklig grunn til differensiering. I motsatt fall vil § 25 andre punktum miste sin praktiske betydning. Det er lite trolig at kommunens syn vil innebære noen nevneverdig utvidelse av omfanget for lovbestemt pant.
- (16) Nordre Land kommune har nedlagt slik prinsippal påstand:
- « 1. Nordre Land kommune har legalpant og dermed prioritet for sitt krav på drift og vedlikehold av avløpsrensaneanlegg på Spåtind fastsatt i medhold av forurensningsloven § 25 annet punktum på i alt kr 1.128.728,-. Gjøvik tingretts fordelingskjennelse av 13. januar 2012 endres i samsvar med dette.
 2. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Nordre Land kommune saksomkostninger for tingrett og lagmannsrett med til sammen kr 40.000 – førtitusen – kroner med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og inntil betaling finner sted.
 3. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Nordre Land kommune saksomkostninger for Høyesterett med kr 20 160 – tjuetusenett hundreogseksti – kroner fra forfall og inntil betaling finner sted. »
- (17) Kommunen har videre nedlagt slik subsidiær påstand:
- « 1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
 2. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Nordre Land kommune saksomkostnader for Høyesterett med 20 160 – tjuetusenett hundreogseksti – kroner med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og inntil betaling finner sted. »
- (18) *Norsk Vann BA* har erklært partshjelp til støtte for kommunen.
- (19) Spørsmålet om vilkårene for partshjelp for Høyesterett anføres å være bindende avgjort i og med utvalgets kjennelse 3. august 2012. I motsatt fall påberopes uansett de samme vurderingene som fremgår av den kjennelsen, som tilsier at partshjelp bør tillates etter tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b.
- (20) Det anføres å være en saksbehandlingsfeil at partshjelperen ikke er angitt i lagmannsrettens kjennelse, og at dennes påstander og påstandsgrunnlag ikke er beskrevet, jf. tvisteloven § 19-6 første og fjerde ledd. Videre anføres at kravet til begrunnelse ikke er oppfylt, jf. § 19-6 femte ledd.

- (21) Det anføres at avgiftskravet har hjemmel i forurensningsloven § 25 andre punktum og dermed er sikret med lovbestemt pant.
- (22) Partshjelperen har nedlagt slik påstand:
- « 1. Nordre Land kommune gis legalpant og dermed prioritet for sitt krav på dekning av utgifter til drift og vedlikehold av avløpsanlegg eid av Spåtind Høyfjellshotell.
 - 2. Nordre Land kommune og partshjelper Norsk Vann BA tilkjennes sakens omkostninger for Lagmannsrett og Høyesterett, for Norsk Vann utgjør dette kr 10.000,-. »
- (23) *Nordea Bank Norge ASA* har tatt til motmæle.
- (24) Det anføres at anken over lovtolkningen i realiteten gjelder subsumsjonen, som ikke kan prøves.
- (25) Det foreligger ingen mangler ved lagmannsrettens begrunnelse. Begrunnelsen må ses i sammenheng med den forrige kjennelsen. Ordlyden i forurensningsloven § 25 andre punktum er klar, og foranlediget ingen ytterligere drøftelse fra lagmannsrettens side. Standpunktet om at kravet ikke omfattes av § 25 andre punktum, ble for øvrig gjort gjeldende av banken i det siste prosesskrivet til lagmannsretten.
- (26) Det er ingen saksbehandlingsfeil at Norsk Vann BA ikke er oppført som partshjelper. Det kreves ikke at partshjelperens påstandsgrunnlag drøftes særskilt. En eventuell saksbehandlingsfeil her har uansett ikke hatt virkning, fordi partshjelperen har gjort gjeldende de samme påstandsgrunnlag som kommunen.
- (27) Det fastholdes at det ikke er fastsatt noen avgift etter forurensningsloven § 25 andre punktum. En slik avgift måtte ha vært ilagt med hjemmel i den lokale gebyrforskriften, og det er ikke gjort her.
- (28) Under enhver omstendighet er avgift fastsatt i medhold av forurensningsloven § 25 andre punktum ikke sikret ved lovbestemt pant, idet denne panteretten er begrenset til årsavgift etter vass- og kloakkavgiftslova, jf. panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c. Det er ikke grunnlag for en utvidende tolkning av denne bestemmelsen. Dette begrunnes i hensynet til forutsigbarhet for kreditorene, og til at krav av denne størrelse går ut over formålet med lovbestemt pant.
- (29) *Nordea Bank Norge ASA* har nedlagt slik påstand:
- « 1. Anken forkastes.
 - 2. *Nordea Bank Norge ASA* tilkjennes sakskostnader for Høyesterett med kr 10.000,-. »
- (30) **Høyesteretts ankeutvalg**, som tillater Norsk Vann BA å opptre som partshjelper i medhold av tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b, jf. utvalgets kjennelse 3. august 2012, Rt-2012-1218, avsnitt 26-37, bemerker:
- (31) Anken er en videre anke slik at utvalget bare kan prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-12 sammenholdt med tvisteloven § 30-6 bokstav b og c.
- (32) *Manglende omtale av partshjelper*
- (33) Lagmannsretten har i sin kjennelse ikke oppført Norsk Vann BA som partshjelper og heller ikke angitt partshjelperens påstand og anførsler. Det eneste som viser at lagmannsretten har forholdt seg til Norsk Vann BA, er et meddelelsesbrev etter at kjennelsen var truffet.

- (34) Partshjelperen har ikke selvstendig ankeadgang når partshjelpen, som her, er begrunnet i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b, jf. fjerde ledd andre punktum. Imidlertid må parten som partshjelpen er blitt erklært til fordel for, kunne anke over lagmannsrettens behandling av partshjelperen.
- (35) Tvisteloven § 19-6, som gir regler om utforming og begrunnelse av rettens avgjørelser, pålegger retten å føre opp partenes navn i avgjørelsen og referere deres påstander og påstandsgrunnlag. Bestemmelsen nevner ikke partshjelpere. Etter ankeutvalgets syn må det likevel forutsettes at også partshjelperens navn føres opp i avgjørelsens formalia, og at partshjelperens eventuelle påstand og anførsler gjengis i den utstrekning disse ikke kommer til uttrykk ved gjengivelsen av partens egne påstander og påstandsgrunnlag. Dette er en naturlig følge av at partshjelperen er en aktør i saken og har visse prosessuelle rettigheter.
- (36) På denne bakgrunn var det en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten ikke oppførte Norsk Vann BA som partshjelper i sin avgjørelse. Det skulle i alle tilfeller ha fremgått at partshjelperen støttet kommunens påstand og påstandsgrunnlag, og at partshjelperens påstand også omfattet partshjelperens sakskostnader.
- (37) Saksbehandlingsfeilen skal imidlertid bare tillegges virkning dersom det er nærliggende at feilen kan ha hatt betydning for den påankede avgjørelsen, jf. § 29-21 første ledd.
- (38) Det er på det rene at erklæringen om partshjelp ble mottatt av lagmannsretten i god tid før kjennelsen ble truffet. I partshjelperens oversendelsesbrev blir det videre vist til telefonsamtale med en av dommerne som behandlet saken. Lagmannsretten var dermed klar over at det var erklært partshjelp, og kjennelsen ble også meddelt partshjelperen. Partshjelper gjorde for øvrig i hovedsak gjeldende de samme anførselene som parten. At partshjelperen ikke er omtalt i lagmannsrettens kjennelse kan da ikke ha hatt betydning for avgjørelsen, idet lagmannsretten må antas å ville ha kommet til samme resultat uansett.
- (39) *Lovtolkingen vedrørende forurensningsloven § 25, jf. panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c*
- (40) Sakens bakgrunn er, som nevnt, at Nordre Land kommune den 25. august 2010 vedtok å overta ansvaret for drift og vedlikehold av det private renseanlegget til Spåtind Høyfjellshotell, etter at Miljøverndepartementet i medhold av forurensningsloven § 24 andre ledd hadde delegert kommunen myndighet til dette. Bakgrunnen for vedtaket var at det var avdekket feil og mangler ved anlegget som førte til forurensning av nærområdet.
- (41) Kommunen fattet deretter tre enkeltvedtak hvor kostnadene som følge av overtakelsen samt renter ble krevd dekket av hotellet. Samlet utgjorde kravet 1 128 728 kroner.
- (42) Ved det senere tvangssalget av festeretten til hotellet la tingretten i fordelingskjennelsen til grunn at kommunen ikke hadde lovbestemt pant for kravet.
- (43) For spørsmålet om kommunen har lovbestemt pant for kravet er det naturlig å ta utgangspunkt i forurensningsloven § 25, som gjelder utgifter til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg, og som lyder slik:
- « Utgiftene til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg som drives av kommunen, dekkes av kommunen. Kommunen kan kreve full eller delvis dekning av sine kostnader ved innkreving av avgift i samsvar med lov 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter. Kommunen kan uten hinder av annet punktum kreve refusjon etter plan- og bygningsloven kap. IX. »
- (44) Andre punktum gir kommunen rett til å kreve utgiftsdekning ved at det *innkreves avgift i samsvar med lov 31. mai 1974 nr. 17 om vass- og kloakkavgift*. Denne loven er nå erstattet av lov 16. mars

2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg. For det spørsmålet denne saken reiser, innebærer den nye loven ingen realitetsendring.

- (45) Ifølge 1974-loven § 2 skal vann- og kloakkavgiftene etter loven være « eingongsavgifter for tilknytning og årlege avgifter ». Det følger videre av lovens § 4 at « [f]orfalt krav på årsavgift etter denne lova er sikra med lovpant i eigedomen etter pantelova § 6-1 ». En tilsvarende bestemmelse finner man i panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c.
- (46) Spørsmålet er etter dette om de aktuelle enkeltvedtakene med krav om utgiftsdekning som er truffet av Nordre Land kommune kan anses som innkreving av avgift etter forurensningsloven § 25 andre punktum, og dernest om de i så fall kan gi grunnlag for lovbestemt pant etter panteloven § 6-1.
- (47) Lagmannsretten har begrunnet sin avgjørelse slik:
- « Lagmannsretten er fortsatt av den oppfatning at Nordre Land kommune ikke har krevd avgift etter forurensningsloven § 25 annet punktum, som ville ha gitt kommunen legalpant for kravet, men at man i stedet har krevd en ulovhjemlet kostnadsdekning for sine utgifter. Etter lagmannsrettens syn er det ikke grunnlag for å tolke § 25 annet punktum utvidende. Det vises for øvrig til lagmannsrettens kjennelse av 08.06.2012. »
- (48) Lagmannsrettens begrunnelse er svært kortfattet og inneholder ingen nærmere begrunnelse for standpunktet. Forut for det siterte avsnittet har lagmannsretten presisert at Høyesteretts ankeutvalg i kjennelsen 3. august 2012 tolket lagmannsrettens forrige kjennelse uriktig når det ble lagt til grunn at lagmannsretten hadde basert sin avgjørelse på at det var tale om et refusjonskrav etter forurensningsloven § 25 tredje punktum. Når lagmannsretten da i sin nye kjennelse uttaler at kommunen ikke « har krevd avgift etter forurensningsloven § 25 annet punktum », men at det er tale om en « ulovhjemlet kostnadsdekning for sine utgifter », kan formuleringen « ulovhjemlet » synes å indikere at lagmannsretten – uavhengig av spørsmålet om lovbestemt pant - mente at forurensningsloven overhodet ikke gav hjemmel for det fremsatte kravet. Den andre tolkingsmuligheten er at lagmannsretten mente at det ikke var tale om en « avgift » i lovens forstand. Spørsmålet er dermed om noen av disse alternativene er en riktig lovtolking. I denne sammenheng vises det til Ot.prp.nr.11 (1979-1980) hvor departementet i kommentaren til forslagets § 26, som ble lovens § 25, på side 130 uttaler:
- « I de tilfelle hvor kommunen har overtatt ansvar for drift og vedlikehold for et privat avløpsanlegg, jfr. § 25 [lovens § 24] annet ledd, gir vann- og kloakkavgiftsloven ikke hjemmel til å pålegge avgift. I disse tilfelle er første ledd selvstendig hjemmel for å pålegge avgift. Avgiften fastsettes i samsvar med vann- og kloakkavgiftsloven og de forskrifter som er gitt m. h. t. beregning av avgifter. »
- (49) Det bemerkes at når proposisjonen viser til første ledd, har det sammenheng med at § 25 i en kort periode hadde tre ledd. Sitatet viser altså at ved vedtakelsen av § 25 ble det forutsatt at § 25 andre punktum gir hjemmel for å pålegge den private part å betale avgift for kommunens utlegg. Og det ilagte beløpet omtales som « avgift » som også er lovens formulering. Dersom lagmannsrettens kjennelse skal forstås slik at den har konkludert med at § 25 andre punktum ikke gav hjemmel for kravet, eventuelt at det ikke er tale om en « avgift » i lovens forstand, er altså lagmannsrettens lovtolking uriktig.
- (50) Spørsmålet blir dermed om et krav av den nevnte karakter også kan være sikret ved lovbestemt pant. Dette forutsetter, som nevnt, etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c at kravet kan regnes som « årsavgift for vann og kloakk etter lov av 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter ».
- (51) Det følger av lov om kommunale vass- og kloakkavgifter § 2 andre ledd første punktum at «

Kongen fastset i forskrift råma for avgiftene og hovudreglane om utrekning og innkreving ». Videre fastsetter § 3 at « [k]ommunen fastset i forskrift storleiken på avgiftene i kommunen og gjev nærare reglar om gjennomføring av avgiftsvedtaket og innkreving av avgiftene ».

- (52) Forurensningsforskriften § 16-1 første ledd første punktum fastsetter at « [v]ann- og avløpsgebyrer fastsatt i medhold av lov 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren ». Loven og forskriften bygger altså på et selvkostprinsipp. Når det da i forarbeidene til forurensningsloven § 25 andre punktum uttales at « [a]vgiften fastsettes i samsvar med vann- og kloakkavgiftsloven og de forskrifter som er gitt m. h. t. beregning av avgifter », innebærer det at kommunen i slike tilfeller som årsavgift kan kreve dekket inntil et beløp som tilsvarer nødvendige utgifter til drift av anlegget. Det vises til forurensningsforskriften § 16-5 andre ledd som fastsetter at « [d]et kan fastsettes ulike gebyrsatser for tilknytnings- og årsgebyr dersom et vann- eller avløpsanlegg eller større enhet av dette medfører vesentlig høyere eller lavere kostnader enn de øvrige ».
- (53) Spørsmålet er etter dette om det er en absolutt forutsetning for lovbestemt pant at gebyrplikten kan utledes direkte av en kommunal forskrift eller om det kan tenkes unntak fra et slikt krav.
- (54) Ordlyden i lov om kommunale vass- og kloakkavgifter § 3 – « fastset i forskrift storleiken på avgiftene » – kan umiddelbart synes å tilsa at det gjelder et slikt krav. Sitatet fra forarbeidene til forurensningsloven § 25 andre punktum kan også synes å trekke i samme retning. Denne tolkingen svekkes imidlertid av forurensningsforskriften § 16-4 om årsgebyr. Her heter det i fjerde ledd første og andre punktum:
- « For eiendom som ikke brukes som bolig, kan det fastsettes særlige regler for gebyrberegning eller inngås særlige avtaler. Den fastsatte eller avtalte beregningsmåte må normalt ikke føre til lavere gebyr enn det som ville bli pålagt etter kommunens ordinære forskrift. »
- (55) Bestemmelsen viser altså at for eiendommer som ikke brukes til bolig, kan det forekomme tilfeller hvor årsavgiften bygger på særlig avtale og ikke utledes direkte av en forskrift. Og når forskriften åpner for slike individuelle løsninger, ville det være uheldig om panteloven ble tolket slik at kommunens krav av den grunn ikke var sikret ved lovbestemt pant.
- (56) Ankeutvalget har imidlertid forstått at kommunen har en forskrift for alle abonnenter til kommunale vann- og avløpsanlegg, men at kommunen ikke har utferdiget noen forskrift for tilfeller hvor kommunen med hjemmel i forurensningsloven § 24 andre ledd har overtatt ansvaret for driften av et privat anlegg. Selv om forskriften § 16-4 fjerde ledd viser at årsavgiften også kan bygge på en individuell avtale, aktualiserer dette spørsmålet om panteloven § 6-1 skal forstås slik at det er en absolutt forutsetning for lovbestemt pant at kommunen i alle fall har en forskriftshjemmel for å avgiftsbelegge kommunal drift av private anlegg.
- (57) Som den foreliggende saken illustrerer, kan driften av slike anlegg lett komme opp i betydelige beløp. Hensynet til andre pantesikrede kreditorer kan derfor tilsa at det bør oppstilles et slikt krav. Det er imidlertid en viktig faktisk forskjell mellom en sak som den foreliggende og kommunens ordinære innkreving av årsavgift: Den ordinære årsavgiften relaterer seg til alle abonnenter til de kommunale vann- og avløpsanleggene hvor kommunen innenfor selvkostprinsippet må sørge for en rettferdig fordeling av utgiftene. Det tilsier at det for slike tilfeller er naturlig å oppstille et absolutt krav om kommunal forskriftshjemmel, og at det stilles nærmere krav til saksbehandlingen som er inntatt i forurensningsforskriften § 16-1 andre ledd. Ved overtakelse av ansvaret for driften av et enkeltstående privat anlegg står man derimot ikke overfor et tilsvarende fordelingsspørsmål – noe som tilsier at behovet for en særskilt kommunal forskriftshjemmel ikke er like påtrengende. En særskilt forskriftsbestemmelse som i praksis bare har betydning for en eller to eiendommer i kommunen, ville dessuten ha slike likhetstrekk med et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 at

det uansett ville kunne anføres at det er tale om et enkeltvedtak. Det vises til Frihagen: Forvaltningsloven, andre utgave, 1986 side 57-59. Og dersom man fullt ut skulle ta konsekvensen av at det er tale om en forskrift, ville eieren av det private anlegget bli berøvet den rettsikkerheten som følger av klageretten etter forvaltningsloven § 28.

- (58) Bestemmelsene i forurensningsloven (forurensningsforskriften, Lovdatas anm.) § 16-1 andre ledd for vedtak om gebyrenes størrelse viser dessuten at forskriftskravet ikke er utformet med sikte på tilfeller hvor en kommune må overta driften av et enkeltstående privat anlegg. Saksbehandlingsreglene tilsier dessuten at det kan ta noe tid å treffe de nødvendige vedtakene. Dette kunne medføre at kommunen i alle fall for det første året ble uten lovbestemt pant. Sammenholdt med de hensyn som er fremhevet foran, tilsier disse hensynene at et kommunalt avgiftskrav med hjemmel i forurensningsloven § 25 andre punktum i alle fall i en ikke ubetydelig periode etter den kommunale overtakelsen må være sikret ved lovbestemt pant selv om vedkommende kommune ikke har utferdiget en særskilt forskrift for drift av private vann- og avløpsanlegg. Da lagmannsretten har bygget avgjørelsen på en annen lovtolkning, må lagmannsrettens kjennelse etter dette oppheves.
- (59) Anken har ført fram, og ankeutvalget har kommet til at Nordre Land kommune må tilkjennes sakskostnader for Høyesterett, jf. tvisteloven § 20-2. Advokat Jakobsen har oppgitt sitt salærkrav til 15 000 kroner som tilkjennes. I tillegg kommer rettsgebyr med 5 160 kroner slik at samlet omkostningskrav for Høyesterett utgjør 20 160 kroner. Omkostningskravet for lagmannsretten må derimot avgjøres under lagmannsrettens nye behandling, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.
- (60) Også partshjelperen Norsk Vann BA har krevd seg tilkjent sakskostnader. Kravet tas til følge, jf. tvisteloven § 20-1 tredje ledd sammenholdt med § 20-2. Samlet omkostningskrav for lagmannsrett og Høyesterett er oppgitt til 10 000 kroner. For Høyesterett tilkjennes det etter dette 5 000 kroner.
- (61) Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

- 1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.*
- 2. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Nordre Land kommune sakskostnader for Høyesterett med 20 160 – tjuetusenett hundreogseksti – kroner innen 2 - to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.*
- 3. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Norsk Vann BA sakskostnader for Høyesterett med 5 000 – femtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.*